

## El "Misteri dels Set Sagraments": una "fantasia" teatral de la primera meitat del segle XVI

JOAN MAS I VIVES

### INTRODUCCIÓ

Avui ningú no discuteix la importància de les peces catalanes conservades del vell teatre religiós de procedència medieval. Sovint ens han arribat a través de còpies del segle XVI i el més extens d'aquests manuscrits, el *Manuscrit Llabrés* o de les *Consuetes mallorquines* (Biblioteca de Catalunya, ms. 1.139), ha estat objecte de descripcions minucioses<sup>1</sup> i, una part considerable del seu contingut, d'edicions acurades acompanyades d'estudis molt solvents. Tanmateix aquests estudis s'han ocupat especialment dels cicles bàsics de teatre religiós —l'hagiogràfic<sup>2</sup>, el pasqual<sup>3</sup>, el nadalenc<sup>4</sup> i el veterotestamentari<sup>5</sup>— i d'alguna obra especialment singular, com la *Representació de la mort*<sup>6</sup>. En canvi, hi ha un altre sector que fins

---

<sup>1</sup> Cf. Gabriel Llabrés, *Repertorio de "Consuetas" representadas en las iglesias de Mallorca (siglos XV y XVI)*, a "Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos" tercera època, V (1901), pàgs. 920-927; G. Díaz-Plaja, *De literatura catalana. Estudis i interpretacions*, Barcelona, 1956, pàgs. 17-31; Pere Bohigas, *Notes sobre l'antic teatre català*, dins *Aportació a l'Estudi de la Literatura Catalana*, Montserrat, Publicacions de l'Abadia, 1982, pàgs. 320-348.

<sup>2</sup> *Teatre hagiogràfic*. A cura de Josep Romeu. Tres volums. Barcelona, Editorial Barcino, 1957.

<sup>3</sup> Josep Romeu, *La légende de Judas Iscariot dans le théâtre catalan et provençal. Essai de classification des Passions dramatiques catalanes*, dins *Actes et Mémoires du Ier Congrès international de Langue et Littérature du Midi de la France*, Avignon, 1957, pàgs., 66-106.

<sup>4</sup> Josep Romeu, *La cançó popular nadalenca, font d'un misteri dramàtic de tècnica medieval*, dins Id., *Poesia popular i literatura*, Barcelona, Curial, 1974, pàgs. 73-100.

<sup>5</sup> *Teatre bíblic. Antic Testament*. A cura de Ferran Huerta Viñas. Barcelona, Editorial Barcino, 1976.

<sup>6</sup> Vegeu especialment Josep Romeu, *La "Representació de la Mort", obra dramàtica del siglo XVI, y la Danza de la Muerte*, a "Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona" XXVII (1957-1958), pàgs. 181-225.

avui no ha merescut gaire atenció: és el teatre al·legòric de caràcter didàctic, força important en la cultura provençal i en la francesa, on pren el nom de "moralité" i té el seu màxim desenvolupament a la segona meitat del segle XV i la primera del XVI<sup>7</sup>. En català també disposam de dues obres que segueixen aquest model i que ens semblen força interessants: la *Consueta del Juy* (núm. 11 del *Manuscrit Llabrés*, ff. 38 rb-43 v) i el *Misteri dels Set Sagraments*, conservat almenys en dos manuscrits. Vol·dríem presentar i editar aquí aquesta darrera peça.

### LA "CONSUETA DELS SET SAGRAMENTS"

La trobam, en un estadi molt desenvolupat, en la consuetat núm. 40 de l'esmentat *Manuscrit Llabrés* (ff. 171- 174). A l'inici, el manuscrit diu "Consuetat molt saludable per nostras ànimas, la qual conté los set Sagraments de la Sglésia Sancta", i això ha fet que hom s'hi hagi referit, indistintament, amb el títol de *Consuetat de les ànimes* o amb el de *Consuetat dels Set Sagraments*. El tema bàsic, però, és el sacramental i les ànimes no hi apareixen per res; per tant, em sembla que és aquest segon títol l'únic que s'hi escau.

Es tracta d'una peça dramàtica no gaire extensa, 406 versos, però relativament complexa. En els primers episodis (vv. 1-120) prepara el públic feligrès per a la introducció posterior dels set sagraments. Així, desenvolupa, d'una banda, el motiu del diàleg entre l'Humana Llinatge i la Llei de Gràcia, i, d'altra banda, el dels darrers moments de la passió de Crist com a fonament de la institució dels sagraments. La part central de l'obra (vv. 121-324), l'ocupen els parlaments de cada un dels sagraments —des del baptisme a l'extremunció—, força extensos i d'un caràcter més catequístic que pròpiament dramàtic. Finalment (vv. 325-406), l'Humana Llinatge demostra que accepta la lliçó explícita en els parlaments anteriors, allunya el pecat i tots els personatges junts fan l'adoració del Crist Crucificat.

En conjunt hi intervenen força personatges. Uns procedeixen directament de les passions tradicionals: Jesús, Longí, Marta, Maria Magdalena, els jueus que no parlen però que flagellen i crucifiquen Jesús i un minyó que acompanya Longí a causa de la seva ceguesa. Els altres són estrictament al·legòrics: Llinatge Humà, Llei de Gràcia, Baptisme, Confirmació, Orde Sacerdotal, Matrimoni, Penitència, Eucaristia, Extremunció, la mort i el pecat. En general s'hi veu un esforç en la caracterització dramàtica d'aquests personatges. Així, l'Humana Llinatge i el pecat són resolts d'una manera força realista i es converteixen en un vell malalt, gairebé

<sup>7</sup> Cf. G. Cohen (ed.), *Mystères et Moralités du Ms 617 de Chantilly*, Paris, 1920; Id., *Histoire de la mise en scène dans le théâtre religieux français du Moyen Age*, Paris, 1951.

agònic, i en un diable. En els sagraments, en canvi, hi predomina el caràcter al·legòric i l'autor sobretot pretén fer arribar al públic el sentit dels símbols que els envolten.

Al marge d'aquesta divisió, el més interessant d'aquesta consuetat és que s'ajusta força a la tècnica escenogràfica medieval, basada en l'espectacularitat externa. Com és habitual en aquest manuscrit, també aquí trobam una gran riquesa d'acotacions que ens descriuen amb força precisió com s'aconseguia aquesta espectacularitat. Es representava a l'interior del temple, i s'hi havien de bastir dos cadafals, segurament un rere l'altre, amb dues altures diferents, com a la *Consuetat del Juy*: un era el "lloc" del vell malalt que jeia en el seu llit, acompanyat pel diable i la mort, i l'altre, el Calvari, on es feia inicialment la crucifixió i on restava, durant tota l'obra, el Crist, potser substituït per una imatge. Al costat de la creu, hi havia una "roca" d'on havien de sortir successivament els diversos sagraments. A més d'aquests dos cadafals, hom també utilitzava força el sòl de l'església: diversos personatges s'havien d'apropar als "bancs" i Jesús havia de "córrer la vila", motiu que devia constituir una autèntica processó. A la mort de Crist, s'havia de simular un terratrèmol, "amb remor d'arcabussos i tenebres" i la resurrecció dels morts.

El vestuari dels personatges també és descrit minuciosament. És sobretot precisa la caracterització dels sagraments: el baptisme, vestit de blanc; la confirmació, vestida com un soldat armat, amb una bena al front que té una creu vermella dibuixada; l'orde sacerdotal, com un bisbe "per dir missa"; el matrimoni, amb un jou a la mà; la penitència, com un ermità amb una nau a la mà; l'eucaristia, de vermell amb un calze. L'extremunció és l'únic sagrament sense caracterització explícita: devia portar els olis de la unció.

La música també hi era extraordinàriament rellevant. La major part de l'obra, sinó tota, era cantada a "to" d'himnes gregorians que les acotacions indiquen en la introducció dels personatges: *Alma laudes*, *Vexil.la regis*, *Aeterne rerum*, *Passione*, *Criste qui lux*, *Veni Creator*, *Pange lingua*. En aquest sentit, és molt interessant l'acotació del parlament dels sagraments: sovint la part més doctrinal és cantada al to d'un himne (*Passione*, *Criste qui lux*, *Veni Creator*) i la part d'interpel·lació a l'Humana Llinatge en un altre (sempre *Aeterne rerum*). Per tant, la música també servia com element essencial en la definició dels diversos "moments dramàtics". Encara hem de destacar la presència del cant a "duo" (Magdalena i Marta) i a "concert" (els sagraments "qui saben cantar"), la qual cosa dóna a l'obra una polifonia realment espectacular.

Hem de rebutjar, per tant, que es pugui tractar d'una representació influïda pel model incipient dels "autos sacramentales" castellans. Aquesta influència és present a *El castell d'Emaús* i *L'Església militant*, de Joan Timoneda, també basades en personatges al·legòrics, però les obres de Timoneda són d'una concepció dramàtica totalment diferent a la de la nostra consuetat, ja que hi desapareixen tots els elements que en poten-

cien la dramaturgia espectacular<sup>8</sup>. En un altre sentit, la consuetada s'havia de representar per Setmana Santa, segurament el divendres, no pel Corpus, com els "autos", i no es basava en l'exaltació exclusiva de l'Eucaristia, tant característica de les obres influïdes directament pel Concili de Trento (1545-1563) i el moviment polític-religiós de la Contrareforma.

Això ens fa plantejar el tema de la datació d'aquest misteri. El *Manuscrit Llabrés*, com és sabut, va ésser copiat entre el 1597 i el 1599, però l'obra ha d'ésser necessàriament molt anterior, com veurem tot seguit en estudiar l'altre manuscrit que ens en resta. La mètrica no ho desmenteix, ja que pràcticament tota la peça és escrita en noves rimades octosíl·labes, que és el metre per excel·lència del teatre religiós català més arcaic. Pel que fa a la llengua, no ofereix gaire particularitats, com veurem en l'anotació, si exceptuam la descurança de la còpia, que és una característica de tot el manuscrit.

De la primera meitat del segle XVI, també es coneixen diverses èglogues sacramentals en castellà<sup>9</sup>, però no tenen res a veure amb la nostra consuetada perquè es basen en l'ambient pastoral renaixentista i es resolen en versos cultes, preferentment decasíl·labs italians. En canvi, com a obra que pertany al mateix model, podem citar la peça provençal *Lo jutgamen General*<sup>10</sup>, molt més extensa i ambiciosa, que temàticament coincideix amb la *Consuetada del Juy*, encara que pertany a la segona meitat del segle XV.

## EL MANUSCRIT DE LA SEU DE MALLORCA

Darrerament, però, ha aparegut un altre manuscrit d'aquesta obra a l'Arxiu Capitular de la catedral de Mallorca. L'ha descobert l'historiador Antoni Gili, que n'ha fet una acurada edició i que s'hi ha referit en diverses ocasions<sup>11</sup>, encara que sempre un poc de passada. Per tal que tinguí més divulgació entre els estudiosos del teatre antic, en repetim aquí

<sup>8</sup> Cf. Joan Timoneda, *L'església militant. El castell d'Emaús*. A cura de J[oaquim] M[OLAS] Batllori, Barcelona, Edicions 62, 1967; M. Sanchis Guarnier, *Dos "autos" sacramentals en català escrits a instància de Sant Joan de Ribera*, a "Serra D'Or" octubre de 1960, pàgs. 10-12.

<sup>9</sup> Cf., Fernán Lopez de Yaguas, *Obras dramáticas*. Edición, estudio preliminar y notas de Fernando González Ollé. Madrid, Espasa Calpe, 1967, especialment pàgs. XXIV-XXV i 127-134.; també T. Ferrer, *Jaime Ferruz en la tradición del teatro religioso*, dins Joan Oleza Simó (director), *Teatros y prácticas escénicas. I: El quinientos valenciano*, València, Institució Alfons el Magnànim, 1984, 109-136.

<sup>10</sup> Moshé Lazar, *Le Jugemen Dernier (Lo Jutgamen General)*. Drame provençal du XV<sup>e</sup> siècle. Édition critique avec traduction, introduction, notes et glossaire. Paris, Éditions Klincksieck, 1971.

<sup>11</sup> Cf. Antoni Gili Ferrer, *Artà en el segle XVI*, Mallorca, 1993, pàgs. 52-57 i les referències citades a les notes 28 i 30.



l'edició i en precisam les dades, que hem pogut completar força, seguint les indicacions del mateix Antoni Gili. També l'estudiam en relació a la *Consueta dels Set Sacraments*, cosa que no s'ha fet fins ara.

L'obra es troba a l'interior d'un volum manuscrit, de 155 mm. d'ample i 215 mm. d'alt, folrat en pergami. Porta la signatura 15.534 en el catàleg de l'esmentat arxiu. Els folis no estan numerats i el còdex degué formar-se a partir de l'enquadrernació de plec autònoms, perquè alguns, ja emplenats en fer l'enquadrernació, tenen l'escriptura invertida. En conjunt, reuneixen anotacions diverses i comptes d'un prevere que es deia Jaume Ques. El manuscrit també ens proporciona algunes dades interessants sobre aquest sacerdot: estava relacionat amb la Seu de Palma i posseïa un benefici a l'església de Santa Eulàlia, però va ésser rector de la parròquia del poble de Calvià entre el 1531 o 1532 i el 2 de maig de 1571<sup>12</sup>, data de la seva mort.

La lletra de la peça teatral és del mateix Jaume Ques i ocupa vuit folis, en els quals no hi ha cap altre tipus d'anotació. Em sembla que es pot datar amb força seguretat cap al 1531-1532 o, a tot estirar, durant el primer lustre dels anys trenta. Abans de la còpia hi ha cinc folis en blanc, precedits d'un compte datat el 1565, escrit, però, amb una lletra i una tinta força diferents, molt posteriors; l'anotació que precedeix aquesta és un altre compte, del febrer del 1531, de lletra gairebé idèntica a la de l'obra teatral; encara, després dels versos, el primer compte és del 31 de gener del 1536 i a la resta del manuscrit en trobam molts altres datats entre el 1530 i el 1534, el període que hi és més representat i que, a parer meu, ha d'incloure la data de la còpia de l'obra.

Pel que fa a les seves característiques, ofereix un estadi del misteri ben diferent del que hem estudiat en l'apartat anterior. Conserva la mètrica, però desapareixen tots els personatges no estrictament al·legòrics, el pecat i la mort es transformen en "los vicis" i el text dels personatges conservats també és redueix dràsticament. Ara el total és de 200 versos, és a dir, la meitat de la consuetat. Així, l'obra consisteix en una petita introducció, en la qual dialoguen l'Humana Llinatge i la Llei de Gràcia; la part central, amb el parlament de cada un dels set sacraments, dels qual però desapareixen els fragments més teològics; i la final, que també queda

<sup>12</sup> Vegeu una de les anotacions més tardanes del manuscrit: "Fas memòria quom lo reverent mo[ssè]n Gauma Ques antrà an possessió per rectó de lla sglésia peroquial de Calvià a 13 de ganer 1531. Morí dimecres a una ora de dia, soteraren-lo lo digous a 3 de maig 1571, lo qual Nos[tro] S[enyor] li aga aguda l'ànima y a tot crestià". No obstant això, degué ocupar la rectoria de Calvià el 1532 perquè una altra nota, ara autògrafa, diu: "disapte ha xiii de jener a[n]y mil d xxxii prenguí posesió yo, Jaume Ques, prevere, de le rectorie de Calvià le qual permutí a lo S[enyor] Canonge Torens amb hum binifici li doní en S. Aulàlie de velor de vint y hune quartare de forment y dotse ducats, li fas yo dit Ques de pensió ha dit Torens".

reduïda a una curta adoració de la creu. No hi ha pràcticament acotacions escenogràfiques i tampoc musicals i tot fa pensar en una elocució recitada, si exceptuam el "duo" dels Vicis, al final.

Tanmateix no hi ha dubte que es tracta de la mateixa peça, ja que pràcticament tots els versos d'aquesta còpia són a la consuetada del *Manuscrit Llabrés*. Una altra qüestió és la de saber quina versió és la més primitiva. En aquest sentit em sembla evident que la còpia que ara presentam redueix una versió anterior molt semblant a la que dona la consuetada. Almenys dos detalls textuais ho confirmen: un és el "prosequex" de la primera acotació, que no té sentit sense les escenes anteriors; l'altre es troba a l'interior del parlament de l'Orde Sacerdotal: els versos 72-75 anuncien que a continuació s'exposarà la simbologia dels hàbits eclesiàstics, però això no es fa en aquesta còpia, i sí que es fa a la consuetada. Per tant, i això és el que ens interessa remarcar, la versió de la consuetada ha d'esser anterior als anys 30.

## TIPOLOGIA DE LES POSSIBLES REPRESENTACIONS

Els dos estadis representen dues possibilitats de representació ben diferenciades. Cada un d'aquests estadis l'apropa o l'allunya del seu origen, que devia relacionar-se amb les passions pròpiament dites. En aquest sentit, la versió de *Manuscrit Llabrés* encara conserva molts d'elements passionístics tradicionals, i sobretot en conserva la tècnica, mentre que al manuscrit de la Seu tots aquests elements han desaparegut i s'ha convertit en una obra completament al·legòrica que, a més, no exigeix gaire trama.

A les quatre passions conservades al *Manuscrit Llabrés* no hi intervenen personatges al·legòrics, ni tampoc a la de Cervera, també del segle XVI<sup>13</sup>. En canvi, sí que en surten en alguna consuetada de tema nadalenc<sup>14</sup>. Per tant, això indica que els elements al·legòrics podien ja haver accedit als misteris tradicionals. El mateix manuscrit de la Seu ho confirma, ja que en el primer foli, molt malmès, hi trobam la descripció d'una passió representada el 1530, a la mateixa catedral. La lletra és de Jaume Ques i ell mateix hi pren part. El document té un gran interès i per això el transcriu íntegrament, encara que les dificultats de lectura en algun punt són difícils de salvar:

<sup>13</sup> Vegeu l'article de Josep Romeu citat a la nota 3 i també Agustí Duran i Sanpere i Eulàlia Duran, *La passió de Cervera, misteri del segle XVI*, Barcelona, Curial Edicions Catalanes, 1984, 138 pàgs.

<sup>14</sup> Concretament a la consuetada núm. 37, en què hi intervenen les al·legories dels pecats Mortal i Venial.

“Ha quatorsa de habril, a[n]y mil dxxx, féu lo canonga Pax la Sana<sup>15</sup> en la Seu, que hera lo digous sant, ab molta ponpa de cadefals, en q[ue]<sup>16</sup> feren lo Linatga Humà, [e]<sup>17</sup> le Ley de Natura. Lo Linatga Humà era moson Toni Toroella, le Lay de Natura, moson Bertomeu Visens, le Ley de Escripura, moson Miquel Felip<sup>18</sup>, le ley de Grà[cia], moson Juan Nadal.

Aprés<sup>19</sup> entrà lo Jesús, moson Ysern, ab tots los dexebles y féu-se encontradís ab lo Linatga Humà qui estave al coro dels [...] <sup>20</sup>, ab un caro. Los dexebles foren lo canonge<sup>21</sup> Parès y moson Miquel Visens, Miquel Felip<sup>22</sup> féu dos personages, sent Pera fou moson<sup>23</sup> Refel Puxserver, moson Valdaura, Bernedí Ermangual, moson Fiol, los criats del canonge Pax, hun c[r]iat del sacristà vén-sa<sup>24</sup> de casa de l'ardiaca.

Item. feren sis rebins, quatra mals y dos bons. Los mals foren moson Brotat, Bertomeu Saguí, Jauma Ques, Miquel Axertel, tots pravaras.

Los bons, moson Arnau, Remon<sup>25</sup> Artés, prevaras.

Item. feren Plilat [sic], moson Rabasa; compa[n]yons de Plilat, moson Jauma Arlet, moson Miquel Pacxs.

Item dos ansillas foren en Perera y hun altra mi[n]yonet.

Moson Ysern fonch Jesús fins que foren en casa de Pilat, que'l volguer[e]n hasotar, y lavòs sopli en Xoroviya.

Los boxins foren lo canonge Sentjuan, lo canonge Pachs jova, moson Furtu[n]y, moson Miquel Castelló, moson Bertomeu Ve[n]y<sup>26</sup>.

Com podem veure, es tracta d'una passió força complexa, en la qual intervenen, almenys, 33 personatges: els quatre al·legòrics que devien representar una mena de Lloa (Llinatge Humà, Llei de Natura, Llei de Gràcia i Llei d'Escripura), Jesús, els dotze apòstols, sis rabins, Pilat i dos servidors seus, dues ancilles<sup>27</sup> i cinc botxins<sup>28</sup>. Devia esser una passió

<sup>15</sup> Llegiu “Cena”.

<sup>16</sup> En aquest punt hi ha un forat i potser s'ha perdut alguna altra lletra.

<sup>17</sup> Hi ha una lletra que no es pot llegir, potser “a”.

<sup>18</sup> Abans de *Felip* ratlla *Visens*.

<sup>19</sup> Separa els dos paràgrafs amb una ratlla horitzontal.

<sup>20</sup> En aquest punt hi ha un forat i tres lletres que no s'entenen.

<sup>21</sup> Mot de lectura dubtosa.

<sup>22</sup> Mot de lectura dubtosa.

<sup>23</sup> Mot de lectura dubtosa.

<sup>24</sup> Mot de lectura dubtosa.

<sup>25</sup> Davant hi ha un espai en blanc.

<sup>26</sup> Mot de lectura molt dubtosa.

<sup>27</sup> És a dir, dues criades. L'amic Francesc Massip, bon coneixedor del teatre català antic, em suggereix que es tracta de les dues dones que intervenen en l'episodi en què sant Pere nega conèixer Crist.

<sup>28</sup> Mossèn Gili ja va citar alguns d'aquests personatges, encara que no va transcriure el document: Antoni Gili, *El teatre religiós en el segle XVI*, dins *Setmana Santa 1991*, Artà, 1991, sense paginar.

unitària, perquè si representaven el motiu de l'últim sopar, com s'indica a l'inici, també devien representar les escenes de la passió i crucifixió, típiques del divendres sant<sup>29</sup>. No sembla possible que el text reduït dels *Set Sagraments*, conservat al mateix manuscrit, pogués ajustar-se a aquesta passió. Potser, però, a partir dels dos textos es podia muntar un altre espectacle que només conservàs alguns motius de la passió com a introducció als *Set Sagraments*. Això és només una hipòtesi, però el cert és que el pas d'una passió com la descrita en aquest document, amb personatges al·legòrics, a un *Misteri dels Set Sagraments*, tal com es conserva al *Manuscrit Llabrés*, no havia d'ésser gaire difícil.

En un altre lloc i en una altra època Antoni Gili també ha documentat la representació dels *Set Sagraments*. Concretament a Artà, el 1561: el quaresmer Joan Cabanelles, vingut de Pollença, cobra 50 sous "per les despeses que-s feren en lo *Misteri dels Set Sacraments* lo dia del divendres sant"<sup>30</sup>. Aquest cop la nota no és més explícita, però el fet que es representàs en una data tan avançada i que l'organització anàs a càrrec d'un quaresmer, fa pensar més en una representació tal com s'ha conservada en la versió més reduïda.

Tanmateix, com últim punt a tractar, és interessant l'aparició del mot "misteri" per referir-se a aquesta obra, que no surt en cap dels dos manuscrits, però sí en aquesta nota de les despeses que provocà la seva representació el 1561. Demostra que una obra al·legòrica també era considerada un "misteri". Tot i això, no era l'única manera d'anomenar-la i en aquest sentit en els dos manuscrits es parla de la "fantasia" que "prosegueix" quan comencen a actuar els sagraments. El mot "fantasia", per tant, podia equivaler al francès "moralité" i designar els "misteris" en què hi predominaven els personatges al·legòrics i els parlaments didàctics. Falta, però, exhumar més documentació per poder confirmar o negar això.

## CONCLUSIONS

Abans de donar la transcripció dels dos manuscrits, volem esquematitzar les conclusions més rellevants que es dedueixen dels documents presentats aquí:

<sup>29</sup> Tanmateix l'enumeració dels personatges no devia ésser completa. Sobta, si més no, l'absència dels personatges femenins, la Verge i les Maries, que habitualment també eren representats per preveres. Tampoc no hi ha l'hoste, sempre present a les representacions del dijous sant, perquè deixa la seva casa per a la Cena. Pilat i els seus companys són personatges que només solen aparèixer a les consuetes del divendres sant, si la passió es feia en diversos dies, tal com es reflecteix a totes les passions catalanes conservades del segle XVI.

<sup>30</sup> Arxiu Municipal d'Artà, *Llibre de Clavariat 1560-1561*, s. p., cf. Antoni Gili, *Pregó de Setmana Santa*, Artà, 1980, pàg.16.

1. Els misteris al·legòrics i didàctics, força coneguts a les cultures veïnes francesa i provençal, també tingueren una vigència important en la cultura catalana, si més no al llarg del segle XVI. Dos manuscrits del *Misteri dels set Sagraments* i la certificació de la seva representació el 1561 ho demostren a bastament.

2. En principi, aquests misteris s'escenificaven seguint les pautes dramàtiques dels misteris tradicionals. El *Misteri dels Set Sagraments*, en la seva versió més completa, es caracteritza per l'espectacularitat de la dramàtica externa i per l'arcaisme de la seva mètrica i de la seva música. En canvi, el text literari hi és un element secundari.

3. Els personatges al·legòrics s'introduïren primer en els misteris tradicionals i després tendiren a independitzar-se o a esdevenir, en algunes obres, la part central de la representació.

4. La *Consueta dels Set Sagraments*, copiada a finals del segle XVI en el *Manuscrit Llabrés*, en realitat és una obra del primer terç del segle, que no té res a veure amb el teatre eucarístic contrareformista post-tridentí.

5. Les passions del segle XVI oferien una tipologia més extensa de la que avui coneixem a través de la *Passió de Cervera* i de les quatre passions del *Manuscrit Llabrés*.

### [CONSUETA DELS SET SAGRAMENTS]<sup>31</sup>

Consueta molt saludable per nostras ànimas, la qual conté los set Sagraments de la Sglésia Sancta, y comensa lo Humanal Linatge figurat un malalt molt vell, y starà asentat sobre un lit y a una part té lo peccat vestit com a diable y a l'altre part la mort.

*Come[nsa] lo Humanal Linage, a to de eterne rerum*

HUME[NAL] LINA[TGE]

Jo so lo peccador molt gran,  
lo qual som cause de mon dan,  
de Déu per rompre el manament  
y esser inobedient.  
Som lo linatge humanal

<sup>31</sup> En la transcripció utilitzam les normes de la col·lecció "Els Nostres Clàssics": normalitzam "i" i "j" i "u" i "v" i accentuam, puntuam i separam els mots segons la normativa actual. També accentuam "é", "à" i "àn", del verb haver. Per a les elisions que avui no tenen representació gràfica, empram el punt volat. Empram també el parèntesi quadrat per desfer abreviatures, excepte les més habituals, o per indicar lletres que hi afegim, d'acord amb el sentit.

del món, qui stich en l'espital,  
 pobre, nafrat y tot podrit.  
 Y gech malalt sobre aquest lit,  
 nigú, cert, ajudar-me vol  
 y tota la perso[na] em dol.  
 Ajau de mi prest piatat  
 y feu-m'alguna caritat;  
 no tengau stretes las mans,  
 puis sou prohïsmes y germans,  
 y mogue-us a compasió  
 lo meu gran mal y pasió.  
 O trist!, lo cor tot me defall.

*La Ley de gràtia, cami[n]ant per los banchs, an aquest pas se troba  
 devant lo malalt y diu.*

#### LEY DE GRÀ[CIA]

Lo vostro grandíssim treball  
 aurà, sens ducta, molt prest fi.

#### LI[NATGE] HUMÀ

Dieu-me, s[eny]or: com axí?,  
 y, per lo semblant, qui sou vós  
 qui-m prometeu dar-me axò?  
 Ja veyts quan stich ulsarós!

#### LEY DE GRÀTIA

La Ley de Gràtia so jo.  
 A Jesús porten cruelment,  
 ver fill de Déu omnipotent,  
 los jueus a crucificar,  
 y la mort d'ell vos à salvar.

*Entre lo Jesús, corrent la vila ab la creu el coll, y, ans de aribar,  
 sona la trompeta.*

#### LEY DE GRÀT[IA]

La trompeta, no la sentiu?

#### LI[NATGE] HUMÀ

Si, per sert, y tot me'n squiu.

#### LEY DE GRÀ[CIA]

Y no veits lo gran avalot



del poble, mal he indevot?  
 Demanau-li, quan passarà,  
 que vos perdó, si li plaurà,  
 vostros peccats y no dupteu.

#### LI[NATGE] HUMÀ

Jo faré prest lo que'm dieu.

*Are serà lo Jesús ab los jueus devant li [sic] lit del Linatge Humà y diu lo Linatge Humà.*

Jesús, mon Déu y Creador,  
 perdó us deman jo, peccador,  
 del peccat molt gran que fet é.

#### LO JESÚS

Promptement, fill, te sanaré.  
 Jo vaig voluntàriament  
 a morir per a fer l'ungüent  
 qui't donarà prest la salut.

#### LINATGE HUMÀ

Señor, no u tinch jo merescut.

*Posen lo Jesús en creu y diu lo*

#### JESÚS

Morint en creu, ab penas greus,  
 per la salut de l'hom primer  
 los donaré set sagraments  
 en madacina y ungüents,  
 y tots los qui seran malalts,  
 y plens de peccats y defaults,  
 e de lurs culpas sanaran,  
 si sanctament aquells rabran.  
 Tot quan àn cert prophetizat  
 los prophetas és acabat.  
 E[n] vostras mans, Pare infinit,  
 acoman lo meu sperit.

*Et inclinato capite tradidit, y àn de fer gran ramor de arcabussos y de qualsevol altre cosa y tenebres y per lo semblant resucitara[n] cossos morts y le [sic] diu lo*

## HUMANAL LINAGE

De mos ulls veig molts grans señals  
 que jamés se són vist tals:  
 lo Déu de natura peteix  
 o tot lo món se destroyeix.  
 Grans tenebres fetas se són  
 sobre totas las parts del món.  
 Les pedras se rompen de dol  
 y tot s'és obscurat lo sol.  
 Uberts se són monuments ta[n]ts,  
 resuscitats molts cosos sants,  
 y lo vel del temple squinsat  
 no's sens alguna novitat:  
 Digau-me d'on ve, Santa Ley.

## LEY DE GRÀ[CIA]

Tot és per lo vostro remey:  
 La vera madasina es fa  
 que'l gran metge promese ns ha,  
 lo qual pren mort y pasió  
 per la vostra redemtió,  
 y dolen-se los al.laments  
 de la mort d'ell y grans turments.  
 Los istruments són los morters,  
 los jueus los speciars<sup>32</sup>  
 qui polvoritzen, ab colp greu,  
 la medacina que pendreu  
 y vostros mals prest auran fi.

## LI[NATGE] HU[MÀ]

Gran benefici és per mi,  
 lo sen[y]or paga per l'esclau.

## LEY DE GRÀ[CIA]

Axí és ver, si bé u mirau:  
 liberalment à volgut Ell,  
 qui és immaculat anyell,  
 pendre la mort per satisfacer  
 la culpa del pare primer.

*Are ix Longí ab la lansa en la mà y un miñó qui-l guia; va la volta  
 de la creu y diu, a to alme lau[des]*

<sup>32</sup> *speciars*: error per "speciers", com reclama la rima.

[LONGÍ]

Jo som pregat per los jueus,  
 qui són señors y amichs meus,  
 que nafr el costat, sens tamor,  
 de Jesús, home malfactor;  
 y, lur manament per complir,  
 vaig prest, que no·[m] vull detenir,  
 el loch on crucificat l'àn,  
 ab desig de fer-li molt dan.

*Y aribat el cadefal de la creu dóna la lansade a Jesús de on ix sanch  
 y ell cobre la vista y diu, a son to de alma la[udes]*

LON[GÍ]

Lo sech Longí so nomenat;  
 ab la lansa qui·l sanct costat  
 de Jesús he greument ubert,  
 aygua y sanch brollant d'ell cert  
 y d'ella un poch de corrent  
 sobre·ls meus ulls de continent  
 la vista recobrade he.  
 Gràtias li fas, que y veig bé.

*Ara Magdalena y Marta, cantant un duo, ixen del cadefal de la creu,  
 portant en la [mà] una vexil·la cade huna.*

DUO

Qual cor tant indurat serà,  
 agrament, qui no plorerà  
 vent las banderas que portam  
 y del que fem y recitam?

*Magdalena, anant a la volta del Linage Humà, diu, vexil·l[a]*

[MAGDALENA]

Contemplau, cristians devots,  
 atentament, sens avalots,  
 la passió del Redemptor;  
 plorau y teniu gran dolor.

MARTA

Dexau tots los pensaments vans  
 y comprau, devots cristians,

del spiritual ungüent  
de Jesús, sens or ni argent.  
La Marta me diuen a mi.

#### MAGDELENA

Y jo so Magdalena, qui  
he plorade tant la mort greu  
y passió del m[est]ra meu.

*Y axí arriben el cadefal del malalt y aseuen-se baix y plégan les vexil·las, y prosegueix la fantasia segons lo Jesús promet, en lo qual peu de creu à de aver una roca dins la qual stan los set Sagraments amagats, que no·s mostren gens, sinó com ixen de hu a hu per son orde, segons veureu<sup>33</sup>. Primer ix lo Batisma vestit de blanch, ab una criminella<sup>34</sup> en la mà y una capida y faré<sup>35</sup> reverència el Jesús, y caminat a la volta del malalt diu, a to de eterne rerum.*

#### BAPTISMA

Lo sanct Baptisma, jo us avís,  
és la porta del paradís  
y, sens ell, dins no entrarà  
algú, per gran bé que ferà.  
Lo hu és baptisma de sanch,  
del martiri fet ab cor franch.  
Lo segon del S[an]t Sperit,  
y d'aygua lo tercer és dit:  
defor axí com són mundats,  
per l'aygua, de las sutzetats  
los hòmens, axí dins són fets,  
pel baptisma, nets y perfets.  
Los qui desitgen, ab sant zel,  
poseir lo regna del cel  
y són fora del ver camí  
no dupteu, veniu prest a mi.  
Jo so hu dels set sagraments  
de la Sglésia, fet dels ungüents  
de l'aygua y sanch del costat  
de Jesucrist quan fonch nafrat.

<sup>33</sup> *veureu*: potser el mot també es pot llegir «vanen», és a dir «vénen».

<sup>34</sup> No puc documentar aquest mot als diccionaris d'Alcover-Moll o de Coromines. S'ha de referir a alguna de les coses que s'utilitzen en l'administració del baptisme. Com la «capida», que surt després, i que sí que és ben documentada: «vel blanc que posen al minyó després de batejar-lo», segons l'Alcover-Moll.

<sup>35</sup> *faré*: el sentit exigeix «farà».

Speraré mos companions  
per vostras consolations,  
y perquè us darem prest salut.

LI[NATGE] HU[MÀ]  
S[enyo]r, vós siau benvingut.

*Aseu-se lo Batisma prop lo Linage Humà y l'altre sagrament ix, la confirmatió, vestit com a soldat armat de brassos y de cap y ab bandera de camp en la mà y el front una bena, a [sic] creu vermella sobre la bena, y diu, pasione<sup>36</sup>*

### CONFIRMATIÓ

Jo som la Confirmatió,  
sagrament de perfectió,  
e unguent d'oli d'olives fet,  
mesclat ab bàsem molt perfet,  
crisma lo qual so nomenat,  
y per lo bisbe conegrat.  
Cascun an[y] me àn renovat  
y, lo qui's vell, el foch cremat.  
Els confirmats, jo'ls do salut<sup>37</sup>  
ab la crisma de gran salut,  
de nomenar-se cavallers  
de Jesuchrist molt vertaders.  
En lo front, qui per tot se veu,  
som posat, ab señal de creu,  
per so que de Jesús lo nom  
confesseu bé devant tothom<sup>38</sup>.  
Axí com scriuen los reys  
lurs cavallers, segons las leys,  
per la batalla temporal,  
som jo en l'espirtual.

*Eterne rerum*  
Déu vos do prest la sua amor.

<sup>36</sup> *pasione*: abans d'aquest mot ratlla «aterne reri».

<sup>37</sup> *salut*: ha d'esser «virtut», com al manuscrit de la Seu. El copista confon el mot amb el final del vers següent.

<sup>38</sup> *tothom*: potser hauríem de transcriure «tonhom», perquè el manuscrit posa «toho» i els dos signes d'abreviació damunt les vocals. Seria, però, un error del copista.

LI[NATGE] HUM[À]  
 Molt bé siau vingut, s[enyo]r.  
 Déu qui le·m do per se bondat,  
 que jo·n tin[c] gran nesciscitat.

*La sacrament sacerdotal, vestit com a bisbe per dir missa, a to de eterne rerum*

SACRA[MENT] SACEDOTAL

Jo som l'orde sacerdotal  
 ab que·s dade speritual,  
 an el sacerdot, potestat,  
 qui és rectament consegrat.  
 Veus así tots los vestiments  
 qui figuren los grans turments  
 y passió de Jesucrist.  
 En veure'ls, qui no sterà trist?  
 La casulla figura, cert,  
 la porpra que, ab gran desconsert,  
 a Jesucrist vestí Pilat,  
 perquè fos més vituperat;  
 y la camís que veyts así,  
 lo blanch vestiment que vestí  
 Arodes, no sobre la carn,  
 a Jesús, per major scarn;  
 los maniples que así veyts  
 figuren los ligams strets  
 de las cordas, forts y molts grans,  
 que Jesús portave·n les mans;  
 la mitra que porte·l cap meu,  
 la corona d'espinas greu;  
 y la croça tinch en la mà,  
 de caña·l ceptre que portà;  
 las sandàlies y los guants  
 figuren las nafras brollants,  
 de sanch cobrint les mans y peus  
 de Jesús, sens aver·y treus.  
 L'amit és lo vel que ab argulls  
 li posaren sobre los ulls;  
 y l'estola, com si fos foll,  
 la cadena portave·l coll.  
 Altres cosas poria dir,  
 sinó que me'n vull abstenir.  
 Jesús vos do la sua pau.



LI[NATGE] HU[MÀ]  
S[enyo]r, molt ben vingut siau.

*Sagrament del matrimoni, portant un jou ab la mà, y diu a to de<sup>39</sup>  
pasio sacra matri*

SACRA[MENT] MATRI[MONI]  
Lo bon matrimoni requer  
qu'entre'l marit y la muller  
y sien tostemps cosas tres,  
altrement vertader no és.  
Primerament, fidelitat,  
amor vera y castedat  
un a l'altre àn de servir  
y ans morir que no peccar.  
Pendre, com vol segonament  
la sglésia i'l s[an]t sagrament,  
la missa, qu'és bé divinal,  
ans de la còpula carnal<sup>40</sup>.  
La tersa és procrear fills,  
y de virtuts ab sants spils  
nodrir-los, de Déu el servey;  
axí u mane la sua ley.  
Lo matrimoni, sanct concert,  
la unió figura, cert,  
de la sancta divinitat  
de Crist ab la humanitat,  
y de Jesús, spòs molt s[an]t,  
ab la sglésia militant,  
de Déu ab l'ànima fayel  
y dels sancts ab lo goig del çel.

*Eterne rerum*

Jo, lo qual tot asò predich,  
lo Matrimoni Sant me dich.  
Nostro S[enyo]r Jesús vos quart.

LI[NATGE] HUMÀ  
Y vós també que n'ajau part.

<sup>39</sup> En aquest punt ratlla «eterne rerum».

<sup>40</sup> El sentit és clar: "prendre el sagrament del matrimoni abans de la còpula carnal", però la sintaxi és confusa; *i'l* deu esser un error per "el".

*Lo sagrament de penitència, vestit com armità ab una nau ab la mà  
ab los abres romputs, diu, a to de Criste qui lux*

### PENITÈNCIA

Aprés del naufragi molt gran  
dels grans peccats que·ls hòmens fan,  
la segona taula so jo,  
remey nessasari molt bo.  
Dels peccats seus lo peccador  
à de tenir molt gran dolor,  
fer diguda confesió  
y prompta satisfatió.  
Pot lo curat dispensar  
que una vega[da] confessar  
no dega lo bon cristià,  
almenys en l'any dels peccats fa.  
Tingut és de dret divinal  
confesar-se, y humanal,  
en lo curat, lo qual si u vol  
ab altre porà qualsevol.  
O peccador!, lleva la rel,  
fent penitència ab s[an]t zel,  
promptament, de tots los peccat[s]  
que contra Déu às perpetrats.  
Jesús às mort, ab turments greus,  
en la creu, per los peccats teus,  
la sanch sua tota scampant.  
Leva't y no detrigas tant!,  
recor-te que de terra ets  
y terra torneràs molt prest.  
Si penitència faràs,  
l'aterna vida, cert, auràs.

*Eterne rer[um]*

Quart-vos Jesús, qui·l poder té.

LI[NATGE] HU[MÀ]

Y a vós, bon señor, tanbé.  
Granment tots me aconsolau  
ab los s[an]ts consells que·m donau.

*Lo sagramen[n]t de auaristia, vestit de vermell ab un càlzer ab la mà  
y una òstia, a to de veni Creator.*

## [EUCARISTIA]

Qualsevol qui indignament  
 d'Eucaristia el sagrament  
 se acosterà, y a tort,  
 digna serà d'eterna mort.  
 De Jesús en cos vertader,  
 pel prevare ditas p[er]rimes  
 las peraulas que ordenà  
 Jesús, és convertit lo pa.  
 Y lo vi transsubstantiat,  
 material sens falsadad,  
 en vera sanch de Jesucrist.  
 Ninguns dels antichs o àn vist!  
 Tot íntegra, cert, és Jesús  
 ab modo de sanch, y no confús  
 dels blanchs accidents del pa sots;  
 y los membres són distints tots,  
 y tot és en cascuna part  
 de l'òstia, ab divinal art,  
 si és rompuda en parts mil.  
 No u comprèn ingeni subtil.  
 E bé que vejau, en molts lochs,  
 cascun jorn, preveres no pochs,  
 en un istant, tot[s] conregar  
 és un sol Jesús sens duptar.  
 Aquest és lo ver pa y vi  
 que Melchisedech oferí,  
 vera manna celestial  
 del varteder anyell paschal.  
 Aquells són benaventurats  
 qui an el convit són cridats  
 de las bodas de s[an]t anyell  
 y seuen en la taula d'ell.

*Eterne rerum*

Déu vos ajut, qui té el poder!

## LI[NATGE] HU[MÀ]

Axí sia lo seu voler,  
 com o pot fer perfetament,  
 que.m liberen de aquest turment.

*Lo sacrament de Extrama Unctió, a to de eterne rerum*

## EXTRAMUNTIÓ

Jo som la Extramuntió:  
 per modo de curatió  
 donat so, per últim remey  
 de nostra cristiane lley,  
 dirigint bé y dispensant  
 a la glòria triufant,  
 quan no à fet lo penident  
 penitència el compliment,  
 y quan no són del tot levats  
 per penitència els peccats;  
 si algú tant negligent és  
 ho d'ignoràntia comprès,  
 ungüent som jo molt singular,  
 fet d'oli d'olivas clar  
 ab finíssim bàsem mesclat  
 y per lo bisba consegrat,  
 y servesch sols an els malalts  
 per remey de tots lurs defals,  
 a madacina y confort  
 stant en l'articla de mort.  
 Per morir los qui staran  
 untere'ls, si u demanaran.  
 Bon home, Déu vos guart de mal!

## LI[NATGE] HU[MÀ]

Y vós que ajau altre tal.

*Are se alsaran los sacraments y cantaran a consert*

## SACRA[MENTS]

Nosaltres qui a vós venim  
 ungüents presiosos tenim,  
 perquè us pugam d'aquells untar  
 y dels mals que teniu sanar.

*Y, tornats tots a sentar, canten a to de eterne rerum*

## BATISMA

Digau: voleu esser fet sà?

## LINAGE HUMÀ

Home no tench, molt temp[s] ha,  
 qui.m do remey ab algun art.

## CONFIRMATI[Ó]

Ab vó[s] stà molt bona pa[r]t.

## SAGRAM[ENT] SACERDOTAL

Prest de vós fugirà la mort  
y le vida us consolarà<sup>41</sup>,  
lansant de vós lo peccat greu.

## MALALT

Jo faré tot lo que·m dieu.

*Gira's lo Humanal Linage an el diable y a le mort, que li stà an el capsal, y diu.*

## [HUMANAL LINATGE]

Anau-vos-ne prest, maleïts,  
que, sens dupte, mals infinits  
per vosaltres me són vinguts.

## LO DIABLE

Prest nos aveu desconeputs.

## LA MORT

Asò·s la paga que·ns donau?

## MALALT

Fugiu de mi, no us detingau,  
que fins así orb som stat.

## LOS DOS

Axi u ferem, mal nòstron grat.

*Asent-se'n anats del malalt y asent an els banchs, diu lo diable a le mort*

## [DIABLE]

De star molts trists cause tenim  
per quan à molt temps que servim.

<sup>41</sup> Segons l'esquema mètric, en aquest punt falla la rima, però l'error es podria corregir invertint l'ordre dels darrers mots del vers anterior.

## LA MORT

Are à fet a lur consell,  
nos ha lensats de son servey.

*Y van-se'n, més no aperexen, y, anats, lo malalt reb sanitat y diu la*

## PENITÈNTIA

Levau-vos y preniu lo lit,  
caminau que ja sou guarit.

## LA AUCHARISTIA

Anau-vos-ne en nom de Jesús,  
d'equí avant no pequeu pus.

## LE UNTIÓ

Visitau de Calvari el loch,  
plorau agrement y no poch.

## LO BATISMA

Y a Jesús gràtias féu,  
lo qual és mort, com vós sabeu.

## CONFIRMATIÓ

De contínua starem nós,

## SACERDOTAL

tant quan viurem, per sert, en vós,

## MATRIMONI

si'ns amau, serviu y temeü.

## HUMANAL LINAGE

Jo faré lo que'm manareu.

*Y así lo Humanal Linage pren lo lit el coll o algun cubertor y, anant-se'n a le volta de la creu, y los sacraments derrera ell per son orde, diu per lo camí, en to de Criste qui lux lo*

## HUMANAL LINATGE

Menjant lo fruyt Adam primer  
peccà per prechs de se muller.  
El segon Adam és vingut  
qui'l peccat d'ells à remut.  
En senblant maledictió,



lo primer per ocasió,  
 tots sos fills correguts y són,  
 y liberats per lo sagon,  
 y del primer, Jesús, Adam<sup>42</sup>,  
 per natura acceptam,  
 y la sua mare sens par,  
 per privilegi singular.

*Aribat a la creu diu, a to de passione*

Ynclinat teniu per amor  
 lo cap; de spinas, Señor,  
 y trevessat fins el sarvell,  
 y de asots cuberta la pell;  
 la boca plena de gran fel  
 per a donar-me gust del sel;  
 stesos los braços molt bé  
 per abraçar el qui vos ve;  
 clavats en creu los peus y mans  
 ab claus aguts, forts y molts grans,  
 a mi per a mostrar-me a adir<sup>43</sup>  
 que si us vull no poreu fugir;  
 y de lansa el vostre costat  
 ubert y molt greument nafrat,  
 perquè dins l'ubertura gran  
 me posa y no rabe dan;  
 del cap els peus malalt stau  
 per a mi, vòstron sclau;  
 finalment, tot nafrat vos veig  
 que, com vos mir, tot me tresteig,  
 y puis, Señor, jo abtès<sup>44</sup>  
 tot lo que m'evíeu promès,  
 ingrát, per sert, greument seré  
 que no us ame tant quan viuré.

*Are, agenollat devant la creu, diu, en to de pange lingua y lo<sup>45</sup>*

<sup>42</sup> Altre cop les necessitats mètriques el fan caure en un desordre sintàctic difícil de recompondre. Jesús és el "segon Adam" i en els versos següents és obvi que parla de Jesús.

<sup>43</sup> *adir*: lectura clara. El sentit deu ésser "per ensenyar-me a mi a dir...".

<sup>44</sup> *abtès*: contracció a partir d'"he obtès", és a dir, "he obtingut".

<sup>45</sup> Devia voler introduir "lo Humanal Llinatge", però només posa *lo*.

Gràtias ab reverència  
 vos fas, S[eny]lor molt benigna,  
 puis sou mort ab gran sentència  
 que us dóna el pobla maligna,  
 y per ynobediència  
 a mi peccador indigna<sup>46</sup>.

*Tots los sacraments, agenollats ab lo malalt, diran, los qui saben cantar*

De S[an]t Pera la nau por ha,  
 emperò no perirà  
 y los qui dins ella staran,  
 sols aquexos sa salvaran.

*Finis*

## [MANUSCRIT DE L'ARXIU CAPITULAR DE MALLORCA]

*Proseguex la fantasia y parla lo linatge humà a la Ley de Gràcia*

### [LLINATGE HUMÀ]

Yo veyg de mos <u>ulls grans senyals  
 que jamés, cert, se són vist tals:  
 lo Déu de natura patex  
 o tot lo món se destroex.

### *Cobla*<sup>47</sup>

Grans tenebras fetes se són  
 sobra totes les parts del món.  
 Les pedras se rompen de dol  
 y tot s'és abscurat lo sol.

### *Cobla*

Uberts se són monuments tants,  
 resucitats molts cosos sants,

<sup>46</sup> Aquests són els únics versos que no s'ajusten a l'esquema mètric de les noves rimades. Formen un sextet en heptasil·labs, força regulars, de rima ABABCC. No figuren al manuscrit de l'Arxiu Capitular, que transcriurem a continuació, i per tot això em semblen un afegit tardà, estrany a la versió primitiva de l'obra.

<sup>47</sup> El manuscrit fa una separació cada quatre versos. Usa un signe que sembla una "C". Ho desenvolupam sempre en *Cobla*.

y lo vel del templa esquinsat  
no és sens molt gran novitat.

*Cobla*

Digau-me què és, santa ley.

LEY GRÀCIA

Tot és per lo vostro remey<sup>48</sup>.  
La vera medesina fa  
que'l gran mega<sup>49</sup> promesa us ha.

*Cobla*

Lo qual pren mort y passió  
per la vostra redempció,  
y dolen-se los elaments  
de la mort d'ell y grans turments.

*Cobla*

Y vostros mals prest hauran fi.

LINATGE

Gran binifici és per mi.  
Seyor, digau-me d'on prové.

LEY GRÀCIA

Molt clarament jo us ho diré:

*Cobla*

Déu los primers pares creà  
molt perfets, y aquells posà  
en lo terrenal perahís  
ab potènsies sens divisís<sup>50</sup>.

*Cobla*

D'aquell foren molt prest lansats  
y de la gràcia privats,  
per quant an els seus manaments  
foren tots inhobedients.

<sup>48</sup> Davant aquest mot ratlla «servey».

<sup>49</sup> *mega*: llegiu «metge».

<sup>50</sup> *divisís*: deu esser un error del copista per «divís». La mètrica ho confirma, perquè hi sobra una síl·laba.

*Cobla*

Per co<sup>51</sup> fonch molt condecant qu'ell,  
 qui és l'inmaculat anyell,  
 fos inmolat per satisfer  
 la culpa del para primer.

*Parla lo sagrament del baptisme qui ix del peu de la creu.*

## [BAPTISME]

Lo sant betisma, jo us havís  
 qu'és le porta de parahís,  
 y sens ell dins no entrarà  
 algú per gran bé que farà.

*Cobla*

Los qui desitgen, ab sant zel,  
 possehir lo sant regne del cel  
 y son fora del ver camí  
 no dubteu, veniu prest a mi.

*Cobla*

Yo som hu dels set sagraments  
 de la<sup>52</sup> sgleya, fets dels unguents  
 de l'aygua y sanch del costat  
 de Jesuchrist quant fonch nafrat.

*Cobla*

Esperaré mos compayons  
 per vostres consolacions,  
 y perquè us donen prest salut.

## LINATGE HU[MÀ]

Seyor, molt bé siau vengut.

*Cobla*

*Parla lo sagrament de confirmasió.*

## [CONFIRMACIÓ]

Yo som la confirmasió,  
 sagrament de perfectió,

<sup>51</sup> co: llegiu "ço", és a dir, "açò".

<sup>52</sup> la: el manuscrit repeteix aquest mot.

<u>ungüent d'oli d'olives fet,  
mesclat ab bàsem molt perfet.

*Cobla*

Als confirmats, yo·ls do virtut  
ab la crisma de gran salut,  
de nomenar-se cavellés  
de Jesuchrist molt verteders.

*Cobla*

Axí com escri[u]hen los reycs  
lus cavallés, seguons les leyçs,  
per la batalla temporal,  
som yo en l'espirtual.

*Cobla*

Déu vos do prest la sue amor<sup>53</sup>.

LINATGE HUMÀ

Molt bé siau vingut, seyor;  
Déu qui le·m do per sa bondat,  
que jo·n tench gran nesecitat.

*Cobla*

*Parla l'orde sacerdotal*

[ORDE SACERDOTAL]

Yo som l'orde sacerdotal  
ab qu'és dada spiritual,  
an el sacerdot, potestat,  
qui és rectament consegrat.

*Cobla*

Veus assí los vestiments  
qui figuren los grans turments  
y pesió de Jesuchrist.  
En veurel·les, qual no serà trist?

*Cobla*

Altres coses molt més dir puch,  
sinó que seria fexuch.  
Jesús vos do la sue pau.

<sup>53</sup> En aquest punt ratlla «molt bé siau vingut, seyor / Déu qui le·m do».

LINAGE HUMÀ  
 Seyor, molt bé vingut siau.

*Parle lo sacrament dal matrimoni.*

[MATRIMONI]  
 Lo metrimoni-s sanct concert,  
 la hunió figura, sert,  
 da la santa divinitat  
 da Crist ab le humanitat,

*Cobla*  
 y de Jesús, espòs molt sant,  
 ab l'esglésie militant,  
 da Déu ab l'ànima fael  
 y dels sants ab lo goig del cel.

*Cobla*  
 Jo, lo qual tot acò predich,  
 lo metrimoni sant me dich.  
 Nostro Seyor Jesús vos quart.

LINAGE HUMÀ  
 Y vós tantbé que n'hajau part.

*Parla lo sacrament de penitència*

[PENITÈNTIA]  
 Aprés del na[u]fragi molt gran  
 dels grans pecats qu'ells hòmens fan,  
 la seguona taula som yo,  
 remey per salvar-se molt bo.

*Cobla*  
 Dels peccats seus lo peccador  
 ha de tenir mol[t] gran dolor,  
 fer segura confesió  
 y aprés satisfacció.

*Cobla*  
 O linatge humà fael!,  
 fes penitènsies, sant zel,  
 promptament, de tots los peccats  
 que contra Déu has perpetrats.



*Cobla*

Jesús és mort, ab turments greus,  
 en la creu per los peccats teus,  
 la sanch sue tota scampant.  
 Levat y no detrigues tant!

*Cobla*

Guart-vos Jesús, qui'l poder té!.

## LINATGE HUMÀ

Y a vós, bon seyor, tantbé.  
 Granment tots me aconsolau  
 ab los sants consells que'n donau.

*Parla*<sup>54</sup> lo sacrament d'eucharistia

## [EUCARISTIA]

Aquest és lo ver pa y vi  
 que Melchisedech offerí,  
 vera manna celestial  
 y'l vertader anyel pasqual.

*Cobla*

De Jesús en cors vertader,  
 pel prevera dites primer  
 les paraules que ordenà  
 Jesús, és convertit lo pa.

*Cobla*

Y lo vi transsubtansiat,  
 material sens falsedat,  
 en vera sanch de Jesuchrist.  
 Niguns dels pesats ho àn vist!.

*Cobla*

Aquells són beneventurat[s]  
 qui an el convit són cridats<sup>55</sup>  
 de les bodes del sant anyell  
 y seuhen a la taula d'ell.

*Cobla*

Déu vos ajud, qui té'l poder!

<sup>54</sup> *parla*: havia repetit aquest mot, però el ratlla.

<sup>55</sup> *cridats*: correcció sobre «estats».

## LINATGE HUMÀ

Axí sie lo seu voler,  
com ho sab fer perfetament,  
que'm libera d'aquest turment.

*Parla, finalment, l'extremaunció*

## [EXTREMUNCIÓ]

Yo som l'extremaunció,  
per modo de curació  
donat y per últim remey  
de nostra crestiana ley.

*Cobla*

Yo<sup>56</sup> servesch sols an els malalts  
per remey de tots lurs defalt[s],  
per medicina y confort  
estant en l'article de mort.

*Cobla*

Per morir los qui estaran  
untare'ls, si u demanaran.  
Seyors, Jesús vos quart de mal!

## LINATGE HUMÀ

Y vós que hajau altre tal.

## S[ANT] BATISMA

Digau: voleu heser fet sà?

## LINATGE HUMÀ

Home no tinch, molt gran te[m]ps ha,  
qui-m do remey ab algun art.

## S[AGRADA] CONFIRMASIÓ

Ab vós està molt bone part.

## S[ACR]A ORDINIS

La mort promptament fugirà  
y la vida us consolarà,  
lensant de vós lo peccat<sup>57</sup> greu.

<sup>56</sup> Abans d'aquest vers ha ratllat «yo som l'extremaunció».

<sup>57</sup> Davant aquest mot ratlla «pe».

## LINAGE HUMÀ

Jo u feré axí com dieu.

*Cobla*

Anau-vos-ne prest, malahits,  
que, sens dubte, mals infinits  
per vosaltros me són vinguts.

## LOS VICIS

Prest nos haveu desconeguts.

*Cobla*

Asò:s la pagua que·ns donau?

## LINATGE HUMÀ

Fugiu de mi, no·s detingau,  
que fins así orb som estat.

## LOS VICIS

Axí u ferem, mal nòstron grat.

## DUO

D'estar molt trists causa·n tenim  
per quant ha molt temps que·l servim  
y are, sens fer desservey,  
nos ha lensat de son servey.

## S[AGRAD]A PENITÈNSIE

Levau-vos y preniu lo lit,  
caminau que ja sou guarit.

S[AGRAD]A EUCARISTIA<sup>58</sup>

Anau ab lo nom de Jesús,  
d'aquí avant no pequeu pus.

S[AGRAD]A EXTREMA[UNCIÓ]<sup>59</sup>

Visitau de Calvari el loch  
plorant agrament y no poch.

<sup>58</sup> Per error repeteix «DEUCARISTIA».

<sup>59</sup> Davant aquest mot en ratlla un altre que no s'entén.

S[AGRAD]A BAPTISMA<sup>60</sup>

Y a Jesús gràsies feu,  
qui és per vós mort en le creu.

*Lo linatge humà, anant-se'n la volta de la creu, diu:*

## [LLINATGE HUMÀ]

Menjant lo fruyt Adam primer  
peccà per prechs de lla muller,  
y'l seguon Adan és vingut  
qui'l peccat d'aquell ha remut.

*Exclamasió que fa lo linatge humanal al peu de le creu*

Inclinat tenu per amor  
lo cap y d'espines, seyor,  
trevesat fins an el cervell,  
y de cots<sup>61</sup> cuberta le pel.

*Cobla*

Clavats en la creu peus y mans  
ab claus aguts, forts y molts grans,  
a mi per amostrar y dir<sup>62</sup>  
que si us [vull] no podeu fugir.

*Cobla*

Y de lanse'l vostre costat  
ubert y molt forment nafrat,  
perquè dins l'ubertura gran  
me pose y no pendré dan.

*Cobla*

Del cap els peus malalt estau  
a mi per fer-sa vostre sclau;  
finalment, tot nafrat vos vex  
y, mirant-vos, tot me trestex.

<sup>60</sup> Davant aquest mot en ratlla un altre, que no s'entén (potser *vesita*) i que devia justificar el femení de *S[AGRAD]A*.

<sup>61</sup> *cots*: per "colps". No trobam documentada aquesta variant.

<sup>62</sup> Al final del vers ratlla «si us».

*Cobla*

Y puxs, seyor, yo he obtès  
tot quant vos me heveu promès,  
ingrat, per sert, granment ssaré  
si no us ama tant quant viuré.

Gràcies<sup>63</sup> vos fas, seyor bo,  
ador-vos y beneesch yo,  
que per mi haveu presa mort  
en la creu, ab pena molt fort.

*A aquebada le fantesie dells set sagraments de l'eltar.*

---

<sup>63</sup> *Gràsies*: repeteix aquest mot com a reclam al final del foli. És l'única vegada que posa un reclam.